

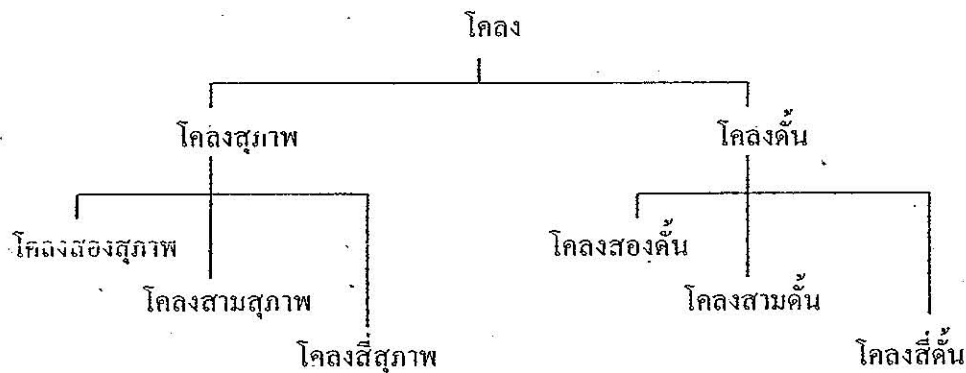
คำประพันธ์หรือบทร้อยกรอง

ลักษณะบังคับร่วมของบทร้อยกรองทุกประเภทของไทย คือ สัมผัส และ ภาวะ (จำนวนคำในวรรคในบาทและในบท) ส่วนลักษณะบังคับเฉพาะของบทร้อยกรองแต่ละประเภท มีดังนี้

1. โคลง บังคับ คำเอก คำโท
2. ร่าย บังคับ สัมผัสคล้องจองกันทุกวรรค
3. ฉันท์ บังคับ ครุ ลหุ
4. กาพย์ ไม่มีลักษณะบังคับเฉพาะ
5. กลอน บังคับเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคทุกวรรค

โคลง

ลักษณะบังคับเฉพาะของโคลง คือ คำเอก หมายถึง คำที่มีไม้เอก (') กำกับ คำโท หมายถึง คำที่มีไม้โท (ˊ) กำกับ โคลงที่นักเรียนควรรู้จักมีดังนี้

ข้อสังเกต

1. ชื่อของโคลงบอกแผนผังของโคลงดังนี้

สอง สาม สี่ บอกจำนวนวรรคที่มี 5 คำ

สุภาพ บอกวรรคสุดท้ายมี 4 คำ

ฉันท์ บอกวรรคสุดท้ายมี 2 คำ

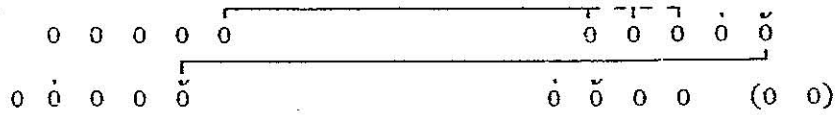
2. ในการพิจารณาตอบเรื่องโคลง ให้นักเรียนสังเกตว่าคำที่ 4 และ 5 เป็นคำเอก คำโท

ยกเว้น โคลงสาม คำเอก คำโท จะเลื่อนไปเป็นคำที่ 9 และ 10

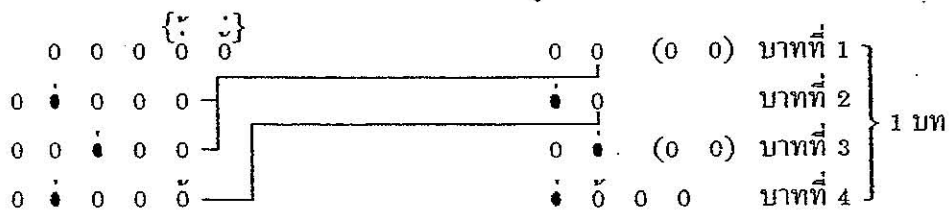
แผนผังโคลงสองสุภาพ

แผนผังโคลงสามสุภาพ

แผนผังโคลงสี่สุภาพ

ข้อสังเกต

1. คำเอก คำโทของโคลงสองสุภาพมีทั้ง 3 วรรค วรรคแรกอยู่ที่ 2 คำสุดท้าย วรรคสุดท้ายอยู่ที่ 2 คำแรก และวรรคที่สองอยู่ที่คำที่ 2 กับคำสุดท้าย
2. โคลงสามสุภาพเหมือนโคลงสองสุภาพ ต่างกันแต่เพียงเติมวรรคละ 5 คำลงข้างหน้าโคลงสองสุภาพ เพราะฉะนั้น คำเอก คำโท จึงเลื่อนไปเป็นคำที่ 9 และ 10
3. วรรคละ 5 คำ ของโคลงสี่สุภาพจะมี 2 คำมาสลับเสมอ
4. วรรคแรก และ 2 วรรคสุดท้ายของโคลงสี่สุภาพ ก็คือ โคลงสองสุภาพนั่นเอง และตำแหน่งคำเอกของบาทที่ 2, 3 และ 4 ของโคลงสี่สุภาพทั้งวรรคหน้า และวรรคหลังจะเชื่อมกันเป็นรูปสามเหลี่ยม

ตัวอย่างข้อสอบ

“พระครูมณีถึงอ่อนท้าว หนักอุระราชรั่ว
ที่ร้างแรมศรี”

คำประพันธ์นี้เป็นคำประพันธ์ชนิดใด

1. โคลงสองคั้น 2. โคลงสามคั้น 3. โคลงสองสุภาพ 4. โคลงสามสุภาพ

ข้อสอบอาจจะไม่แยกวรรคให้ ในการแยกวรรคเอง ให้แยกตรงคำที่ส่งสัมผัสออก นักเรียนรู้ได้จากมีคำมารับสัมผัส

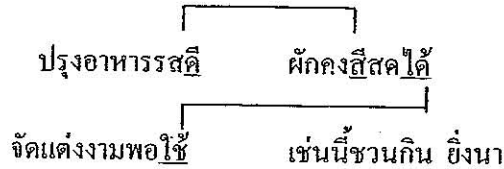
ตัวอย่างข้อสอบ

ปรุงอาหารรสดีผักคงสีสดได้จัดแต่งงามพอใช้เช่นนี้ชวนกินยิ่งนา

ข้อความนี้ถ้าจัดวรรคให้ถูกต้องจะได้คำประพันธ์ตามข้อใด

1. ร่ายสุภาพ 2. ภาพย่น 3. โคลงสามสุภาพ 4. อินทริเชียรฉันท

* ข้อความที่ให้มาจัดวรรคได้ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับโคลง

1. คำเอก นอกจากเป็นคำที่มีรูปไม้เอกกำกับแล้ว เราอาจใช้คำตายในตำแหน่งคำเอกได้ ดังเช่นตัวอย่างข้อสอบ ใช้ "สด" แทนคำเอก
2. คำสร้อย โคลงสอง โคลงสาม อาจมีคำสร้อยที่ท้ายบทได้ 2 คำ ในกรณีที่ด้อยคำในบทยังไม่จบกระแสความ หรือ เพื่อยืนยันให้เกิดอารมณ์ คำที่นิยมใช้เป็นคำสร้อย ได้แก่ แส เฮย ฮา นา นอ แล แลนา ฤ ใสรี ไซรี พ่อ แม่ พี่ เอย นะพี บารณี สำหรับโคลงสี่ สามารถใช้คำสร้อยที่ท้ายบาทที่ 1 และ 3
3. การสลับตำแหน่งคำเอกคำโท คำเอกคำโทในวรรคแรกของโคลงสี่อาจสลับตำแหน่งกันได้
4. เอกโทษ โทโทษ หมายถึง คำเอก คำโท ที่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ แต่ไม่ถูกต้องในเรื่องสระกตก

ตัวอย่าง

หึ่งห้อยส่องกันชู	แสงจันทร์	(ชู เป็นเอกโทษ)
ปวงประนมพนเกล้า	งามเสี้ยวเพิ่มเฝ้า	
อยู่ฉั่วทูลสนอง		(ฉั่ว เป็นโทโทษ)

ตัวอย่างข้อสอบ

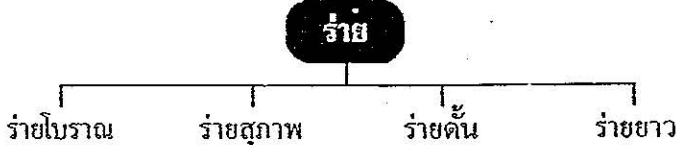
1. บาทที่ 4 ของโคลงสี่สุภาพ ข้อใดถูกต้องตามฉันทลักษณ์

1. เรื่องรุ่งบรรเจิดหล้า	ร่วงรุ่งคั่นนาค
2. เรื่องมณีนพรวี	ร่วงรุ่งรังสี
3. เรื่องรางรุ่งรุ่งฟ้า	ฟากฟ้าดินชม
4. เรื่องลักษณ์เลิศปัญญา	โลกซ้องสรรเสริญ

2. กระเด็นกระตัวตื้น แดกคน
 กระจิบกระจาบป่น แผลกเปล้า
 กระสากระสังสน เสียดสัก สู้อแฮ
 กระรอกกระเรียนเข้า ย่องแห่ยังอาหาร
 คำประพันธ์หนึ่งเด่นที่สุดในด้านใด
1. ภาพพจน์ 2. สัมผัสพยัญชนะ 3. สัมผัสสระ 4. จังหวะ
3. คำประพันธ์ในข้อ 2 มีลักษณะที่ไม่ตรงตามผังฉันทลักษณ์มากที่สุดในเรื่องใด
1. คำเอกคำโทสลับที่กัน 2. ใช้คำเอกโท
 3. ใช้คำโทโท 4. ใช้คำตายแทนคำเอก
4. คำโทโทในคำประพันธ์ข้อ 2 นี้คือข้อใด
1. ตั้ว 2. เป้ต้ 3. เข้า 4. แห่ยัง

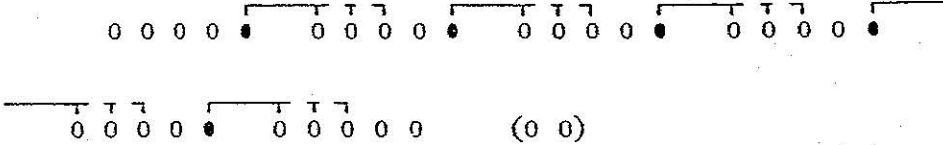
ร้อย

ร้อย มีลักษณะบังคับเฉพาะคือ สัมผัสคล้องจองกันทุกวรรค ร้อยที่นักเรียนควรรู้จักมี ดังนี้

- ข้อสังเกต**
- ร้อยกับโคลงมีความคล้ายคลึงกันหลายประการ ดังนี้
1. ร้อยทุกชนิด ยกเว้นร้อยยาว มีวรรคละ 5 คำ เหมือนโคลง
 2. มี เอกโทษ โทโทษ ได้อย่างโคลง
 3. มี คำสร้อย ได้อย่างโคลง
 4. มีชื่อ สุภาพ สั้น เหมือนโคลง

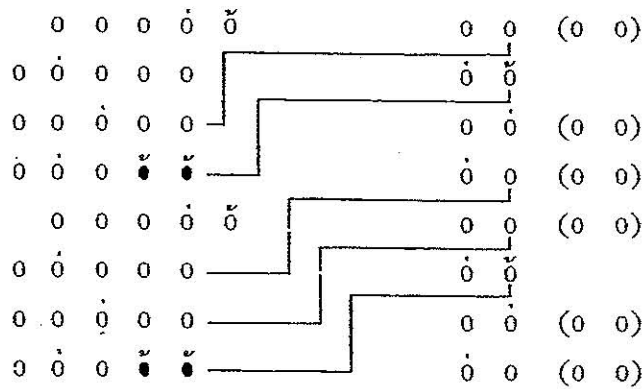
แผนผังร้อยโบราณ

ความรู้เกี่ยวกับร่าย

1. การส่งและรับสัมผัส ถ้าส่งด้วยคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับหรือคำสุภาพให้รับด้วยคำสุภาพ ส่งออกด้วยคำเอก ให้รับด้วยคำเอก ส่งออกด้วยคำโท ให้รับด้วยคำโท ดังนั้นร่ายจึงอาจมีเอกโท โท โทษได้อย่างโคลง

2. ร่ายสุภาพ เหมือนร่ายโบราณ แต่จบบทด้วยโคลงสองสุภาพ
3. ร่ายคั้น เหมือนร่ายโบราณ แต่จบบทด้วยสองบาทสุดท้ายของโคลงสี่คั้น
4. ร่ายยาว ต่างไปจากร่ายชนิดอื่นๆ ตรงจำนวนคำในวรรคมีมากกว่า 5 คำ
5. คำสร้อย ร่ายอาจจะมีคำสร้อยที่ท้ายวรรคทุกวรรค เรียกว่า สร้อยสลับวรรคและที่ท้ายบท
6. ลิลิต กวีนำร่ายมาแต่งสลับกับโคลง เรียกว่า ลิลิต ถ้าเป็นลิลิตสุภาพ จะประกอบด้วยร่ายสุภาพ โคลงสองสุภาพ โคลงสามสุภาพ และโคลงสี่สุภาพ เช่น ลิลิตตะเองพ่าย ส่วนลิลิตคั้น จะประกอบด้วย ร่ายคั้น โคลงสองคั้น โคลงสามคั้น และโคลงสี่คั้น เช่น ลิลิตยวนพ่าย ซึ่งตัดตอนท้ายของเรื่องมาเป็นบทเรียน คือ กวีนิพนธ์นิธาน ซึ่งแต่งเป็นโคลงคั้นวิวิธมาลี ที่มีแผนผังดังนี้

ข้อสังเกต

โคลงคั้นมีวรรคสุดท้าย 2 คำและย้ายคำโทไปเป็นโทคู่ที่วรรคหน้า

ตัวอย่างข้อสอบ

1. “พระยศไท้จงยี่น กลิ่นทุกข์เทวจงสูญ ขอสมเด็จพระบัณฑูรธิราช พระบาทเจ้าจงเจริญ
ข้าสรรเสริญพระเกียรติท้าว ไวกู้แผ่นดินพดด้วง ชั่วฟ้าล่มกัลป์” เป็นคำประพันธ์ชนิดใด

1. ร่ายคั้น
2. ร่ายสุภาพ
3. ร่ายยาว
4. โคลงสี่สุภาพ

2. “ครั้นแสงพระสุริยะส่องระคมก็ดูเด่นดังดวงดาวาวแววระวาวระวาวที่เวียงวัง วิจิตรจำรัสจำรูญรุ่งเป็น
สิริรุ่งพุ่งพันเพ็ญกลิ่นนภพรพินนภาภาส” ข้อความข้างต้นนี้เป็นคำประพันธ์ชนิดใด

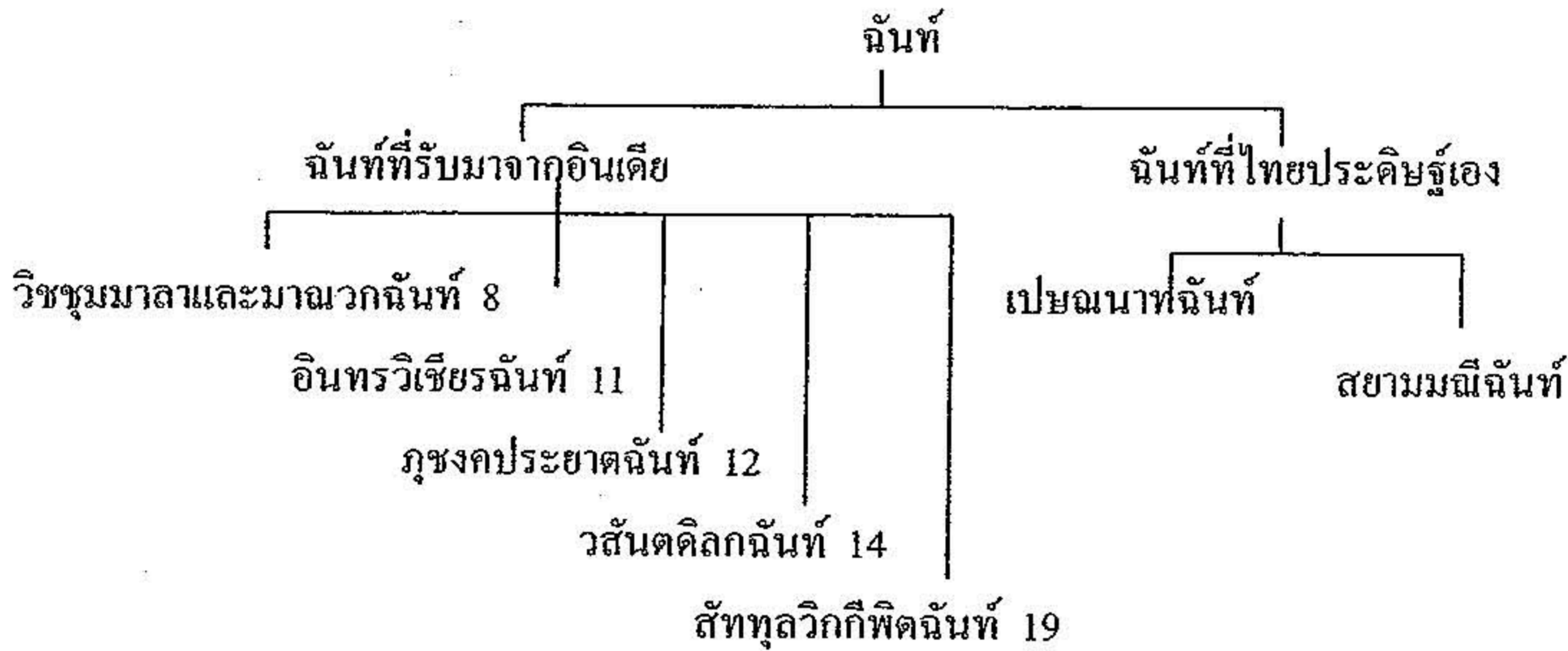
1. ร่ายคั้น
2. ร่ายสุภาพ
3. ร่ายยาว
4. โคลงสี่สุภาพ

3. “เจ็บเพื่อหล่อแผ่นดิน นะพี้ หลากระบิลในแหล่งหน้า นะพี้
 บอกแล้วจะไว้หน้าแห่งใด นะพี้ ความอายใครช่วยได้ นะพี้
 คำที่ขีดเส้นใต้มีชื่อทงันหลักณ์ว่าอย่างไร

1. กระทุ 2. คำซ้ำ 3. คำสร้อย 4. คำเสริม

ฉันท

ฉันท มีลักษณะบังคับเฉพาะคือ ครุ ลหุ ฉันทที่นักเรียนควรรู้จัก มีดังนี้

ฉันทกับภาพยมีสัมพันธ์และคณะเหมือนกัน ต่างกันที่ฉันทบังคับครุ ลหุ ทุกคำ ภาพยไม่บังคับ

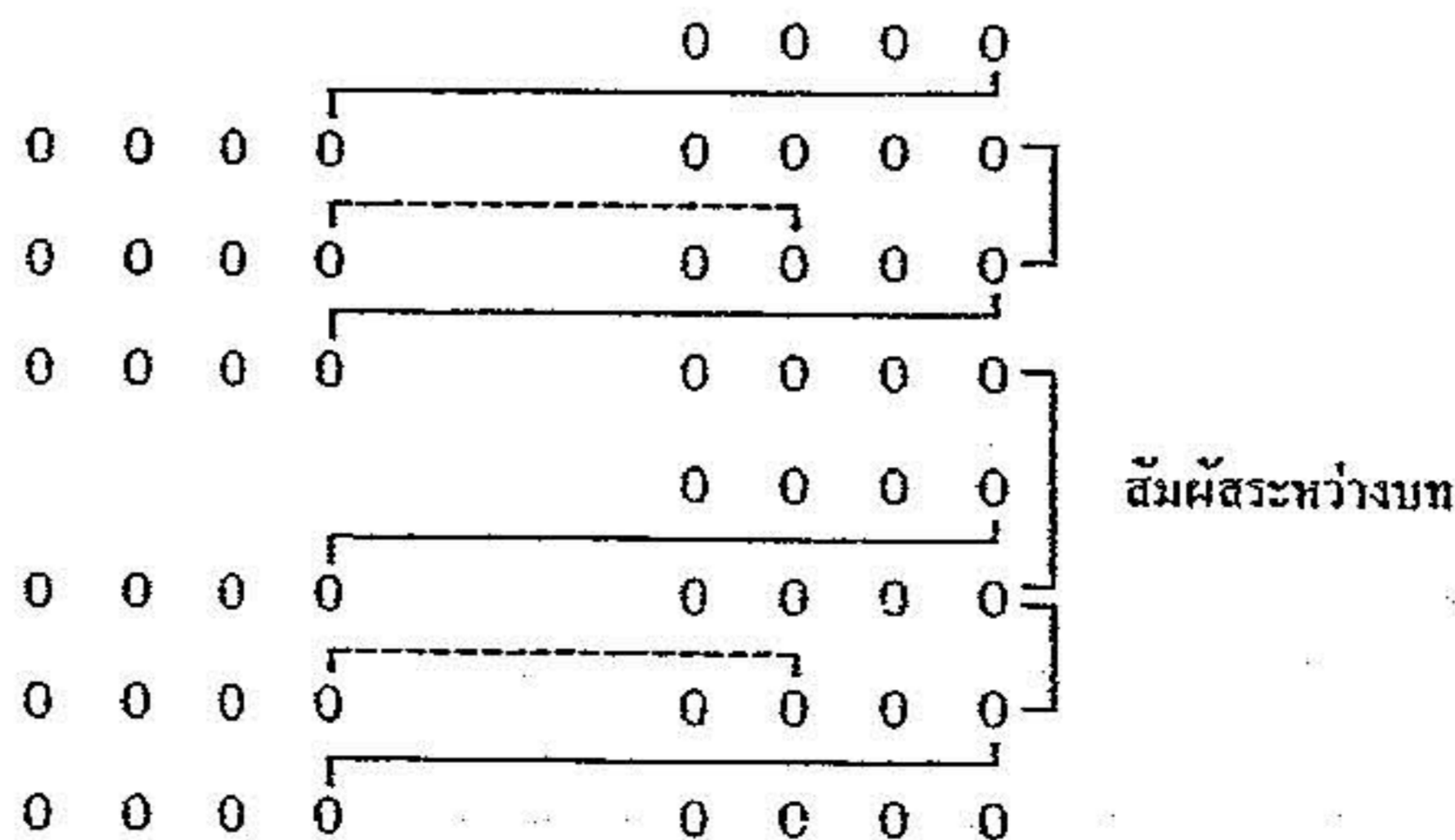
ฉันท 8

ฉันท 8 มีลักษณะเหมือนภาพยสุรางคณางค์ คือ มีวรรคละ 4 คำ 2 วรรคเป็น 8 คำ จึงเรียกว่า ฉันท 8 เมื่อเทียบกับภาพยสุรางคณางค์จะเป็นดังนี้

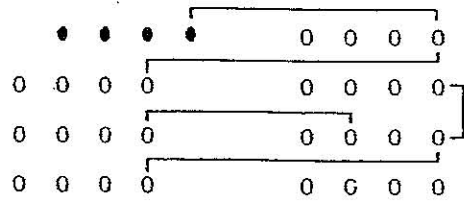
ภาพยสุรางคณางค์ 28

มีวรรคละ 4 คำ บทหนึ่งมี 7 วรรค หรือ 28 คำ จึงเรียกว่า ภาพยสุรางคณางค์ 28 มีแผนผัง

คังนี้

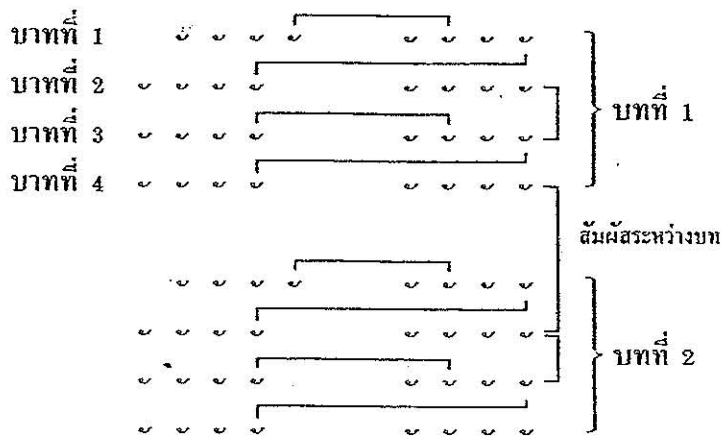

ฉันท 8 มีบทละ 8 วรรค จึงควรเทียบกับ ภาพยู่รางคนางค์ 32 ซึ่งมีแผนผังเหมือนภาพยู่รางคนางค์ 28 แต่เพิ่มอีก 1 วรรคลงข้างหน้า เพิ่มสัมผัสอีก 1 แห่ง ดังนี้

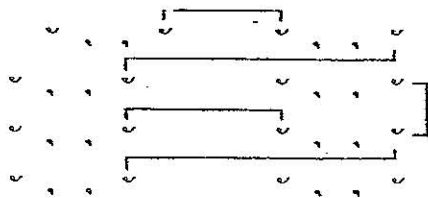

ฉันท 8 ที่นักเรียนควรรู้จักจากการเรียนสามัคคีเภทคำฉันท มีดังนี้

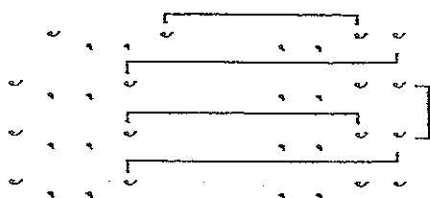
1. วิชชุมมวลาฉันท 8 ให้จำว่า ครุถ้วน มีแผนผังดังนี้

2. ฆาณวกฉันท 8 ให้จำว่า ลหุสอดใส่ครุ คือ ... เหมือนกันทุกวรรค บทหนึ่งมี 8 วรรค เหมือน วิชชุมมวลาฉันท 8

3. จิตรปทาฉันท 8 วรรคหน้าเหมือนฆาณวกฉันท ต่างที่วรรคหลัง ดังนี้

ตัวอย่างข้อสอบ

1. คำประพันธ์ต่อไปนี้ข้อใดเป็นกาพย์สุรางคนางค์
 1. เธอก็ก่แกลงแจ้งระบุมวลความเฉพาะล้วนจริงเหตุยต่างบมิเชื่อเมื่อตรีโณนจึงผลในเหตุบมิสม
 2. ผูกไม้ตรีจิตเชิงชิดชอบเชื่องในหมู่ชาวเมืองฉันทชมาลัยเล่าเรื่องเคื่องซุ่นว่าวุ่นวายใจจำเป็น
มาในค้ำวค่างแคนคน
 3. วันนั้นจันทร์มีดารากรเป็นบริวารเห็นสิ้นคืนฟ้าในป่าท่าธารมาลีคลี่บานกึ่งกำนอรชร
 4. เลือดพีมีค่ากว่าตนเสียเลือดเสียชนมัตถ์กว่าโลหิตคิดปลายโลมาอ้อบอายชายหน้าฟ้าดิน

ข้อสังเกต

กาพย์สุรางคนางค์ต้องมีคำที่ 4 สัมผัสกับคำที่ 8 ส่วนฉันท 8 คำที่ 4 สัมผัสกับคำที่ 5, 6 หรือ 7

ตัวอย่างข้อสอบ

1. “ไปเก็บสะดอมาหลายๆ ซ่อไว้จิ้มน้ำพริกที่เหลืองก็ผัดพอน้ำขลุกขลิกคำเครื่องขี้ขี้กให้ทันมือเย็น”
ข้อความนี้ถ้าเว้นวรรคให้อกต้องจะได้คำประพันธ์ตามข้อใด
 1. กลอน
 2. กาพย์ฉบัง
 3. กาพย์ยานี
 4. กาพย์สุรางคนางค์

2. คำที่ขีดัญประกาศวีให้อ่าว่า ไส-ละ ด้วยเหตุใด

“จจรเที่ยว

เที่ยวทไป

พงพนไพร

ไสละดำเนิน”

1. อ่านตามศัพท์เดิมในภาษาเขมร
2. เป็นศัพท์ที่แผลงเพื่อความไพเราะ
3. ให้รับสัมผัสกับไพรในวรรคที่ 3
4. ให้ออกเสียงตามบังคับครุ ลหุของฉันท

ฉันท 11

ฉันท 11 เหมือนภาพย้านี้ 11 คือ วรรคหน้ามี 5 คำ วรรคหลัง 6 คำ 2 วรรครวม 11 คำ
เทียบกับภาพย้านี้ 11 จะเป็นดังนี้

ภาพย้านี้ 11

ไม้บังคับครบ ลหุ มีแผนผัง ดังนี้

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

} สัมผัสระหว่างบท

ฉันท 11 ที่นักเรียนควรรู้จัก คือ อินทรวีเชียรฉันท 11 มีแผนผังดังนี้

บาทที่ 1	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕
บาทที่ 2	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕
	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕
	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕

} บาทที่ 1
 } สัมผัสระหว่างบท
 } บาทที่ 2

ตัวอย่างข้อสอบ

ภรรยา “ คุณคิดอะไรอยู่ขณะดูละคร ”

สามี “ ผมคิดจะไปทำกระเบรดประกอบเอง ”

คำสนทนานี้หากจัดวรรคใหม่จะได้คำประพันธ์ตามข้อใด

1. กลอน 2. กาพย์ฉบัง 3. กาพย์ยานี 4. อินทริเชียรฉันท

ตัวอย่างข้อสอบ

จงบอกชื่อคำประพันธ์ที่จัดวรรคแล้ว

ก. หมอกควันคะคลุ้มคล้าย

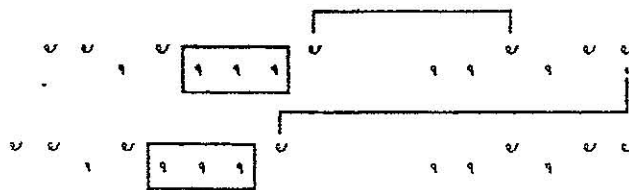
ข. มลพิษสะพัดพราย

ค. มองฟ้าก็ฟ้าหม่น

ง. มลภาวะครอบครอง

ฉันท 14

ฉันท 14 ที่นักเรียนควรรู้จัก คือ วลันตติลกฉันท 14 มีแผนผังเหมือนอินทริเชียรฉันท 11 แต่มีมากกว่า 3 คำ โดยเติมลหุ 3 คำ ลงในวรรคหน้า ดังนี้

ดังนั้นนักเรียนควรจำวลันตติลกฉันทจากอินทริเชียรฉันทว่าเพิ่มลหุ 3 คำที่หน้า ครุ คำสุดท้ายในวรรคหน้า

ตัวอย่างข้อสอบ

1. “อ้าหัตถ์ก็หัตถ์สุขุมชวน มนะหวนฤดีศาล”

คำประพันธ์ข้างต้นนี้เป็นฉันทะไร

1. อินทวิเชียรฉันท 2. สาลินีฉันท 3. วสันตฉันทฉันท 4. อินทรวงศ์ฉันท

2. จงพิจารณาว่าสันตฉันทฉันทที่ให้มานี้ มีวรรคใดที่ผิดไปจากแบบแผน

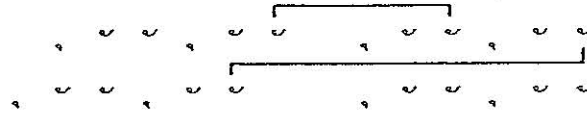
“ ฤๅพ็องยุพินทรพนิต	ทิศทั่วอำเภอพนานต์
ท้าวถึงสำเนียงนักสิทธิญาณ	ชลแข็งตำแหน่งโถม
จีช่วยอำนวยสรประสาท	หยราจรเห็จโพยม
ผะยองฮ่องหมห้องมรดโรม	อริร้ายปราชัย”
1. ฤๅพ็องยุพินทรพนิต	2. ท้าวถึงสำเนียงนักสิทธิญาณ
3. จีช่วยอำนวยสรประสาท	4. ผยองฮ่อง หม ห้องมรดโรม

ข้อสังเกต

1 คำ ทางฉันทลักษณ์จะหมายถึง 1 พยางค์ และพยางค์ที่เป็นลหุ ซึ่งเป็นพยางค์เบา ไม่ออกเสียงเน้น อาจอ่านรวมคำกับพยางค์หลังให้เป็น 1 คำได้ เรียกว่า “อ่านเก็บคำ” เช่น เสด็จ ผยอง อาจใช้เป็น 1 คำทางฉันทลักษณ์ได้ การใช้ลหุเกินมา 1 คำ จึงถือว่าไม่ผิดแบบแผนได้ แต่คำครุ จะเกินมาไม่ได้

ฉันท์ 12

ฉันท์ 12 ที่นักเรียนควรรู้จัก คือ กุขงคประชาฉันท์ มีวรรคละ 6 คำ ดังแผนผัง

การจำกุขงคประชาฉันท์ให้จำ 3 คำ คือ ... และวรรคหนึ่งมี 6 คำ

ตัวอย่างข้อสอบ

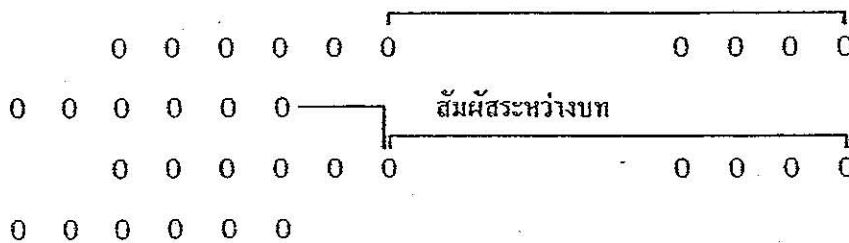
ข้อใดเป็นกุขงคประชาฉันท์

1. แลหลังละลามโล-
เพ่งผาดอนาใจ	หิด ไร่เลอะหลัง ไหล
ระกะร่อยเพราะรอยหวาย
2. ช่อฟ้าก็เพื่อยกลจะฟัด
บราลีพิไลพิศบวร	คลฟากทิมัมพร
นกลุสส้างลอย
3. ผิอยู่เห้ายสี่อรร
ผิยามบุษย์สี่อรรยง	ฤทัยอ่อนระทวยองค์
เผยอศอนงศ์สรรพ์
4. พระชวนนางนอน เข้มใจไม้ซอน
ภูรสอนมนต์ ให้บ่นภาวนา	เหมือนหมอนแม่เนา
เย็นคำร่าว่า กั้นป่าภัยพาล

ฉันท์ 19 และ ฉันท์ 20

ฉันท์ 19 และ ฉันท์ 20 จะคล้ายคลึงกับภาพย์ฉบัง 16 ตรงบทหนึ่งมี 3 วรรคเหมือนกัน และคำสุดท้ายของวรรคที่ 1 กับ 2 สัมผัสกัน ดังแผนผังต่อไปนี้

ภาพย์ฉบัง 16

ศัพท์มูลวิทยาที่ 19

ศัพท์มูลวิทยาที่ 20

ตัวอย่างข้อสอบ

1. จงอ่านข้อความที่ขีดเส้นใต้ในคำประพันธ์ชนิด ศัพท์มูลวิทยาที่

“เพื่อปกเกล้าพระอรุณธิดารววิไล ร่มโพธิ์ร่มไทร ประชา”

1. พระ-อรุ-ธ-ธิดา-วอน-วิ-ไล	2. พระ-อุ-ระ-สะ-ธิดา-วอน-วิ-ไล
3. พระ-อุ-ระ-สะ-ธิดา-วะ-ระ-วิ-ไล	4. พระ-อุ-ธ-ธิดา-วะ-ระ-วิ-ไล

2. คำประพันธ์ต่อไปนี้ถ้าเขียนแยกวรรคให้ถูกต้อง ข้อใดจะมีฉันทลักษณ์แตกต่างจากข้ออื่น

1. พระวินิจนาจเสียใจเห็นวานรในพิณสกกลาดกลิ้งกลางคืน
2. งามกงดั่งวงสุรียงอนงามอร่ามตาเหมือนแขนครุณานารี
3. รายด้วยราชวัติเรียงรายแค้นเขี้ยวเขียนลายด้วยเบญจรงค์จรณา
4. เหาสินสะท้อจ้งแจ้งคั่งเหล็กเงินจ้งอ่อนได้โดยใจ

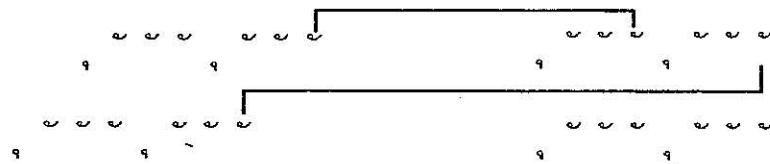
3. “สุรย์จันทร์คู่คี่จักรวาลราชา ไซยชาญประจําบารุงกรุงศรีจันทร์สุรย์สูญสิ้นรวี จึงสูญเมธิกวีฤาแล้ง
แหล่งไทย” เป็นคำประพันธ์ชนิดใด

1. ร่ายสุภาพ	2. โคลงสี่สุภาพ
3. กภาพย์ฉบับ	4. กภาพย์สุรางคนางค์

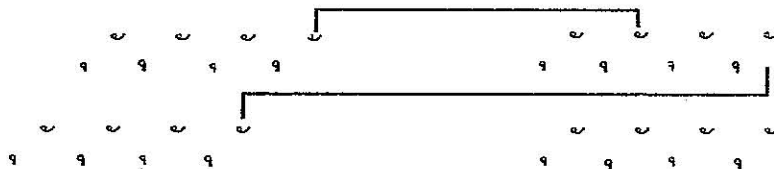
ฉันท์ไทย

ฉันท์ไทย คือ ฉันท์ที่กวีไทยประดิษฐ์ขึ้นเอง ที่นักเรียนควรรู้จักมี 2 ฉันท์ ดังนี้

1. เปษณาทฉันท์ เสียงเสียงครกกระเดื่องคำข้าว ตะแล็กเต็กเต็กตะแล็กเต็กเต็ก ฉันท์ชนิดนี้จึงมีแผนผัง ดังนี้

2. สยามมณีฉันท์ มีจังหวะของฉันท์ตรงกับชื่อฉันท์ สยามมณี (๑ ๑ ๑) แผนผังของฉันท์ชนิดนี้จึงเป็นดังนี้

ตัวอย่างข้อสอบ

คำประพันธ์นี้เป็นฉันท์ชนิดใด

“ประเพณีไทยสมัยก่อนเก่า
ครูณลูกหลานสถานท้องถิ่น

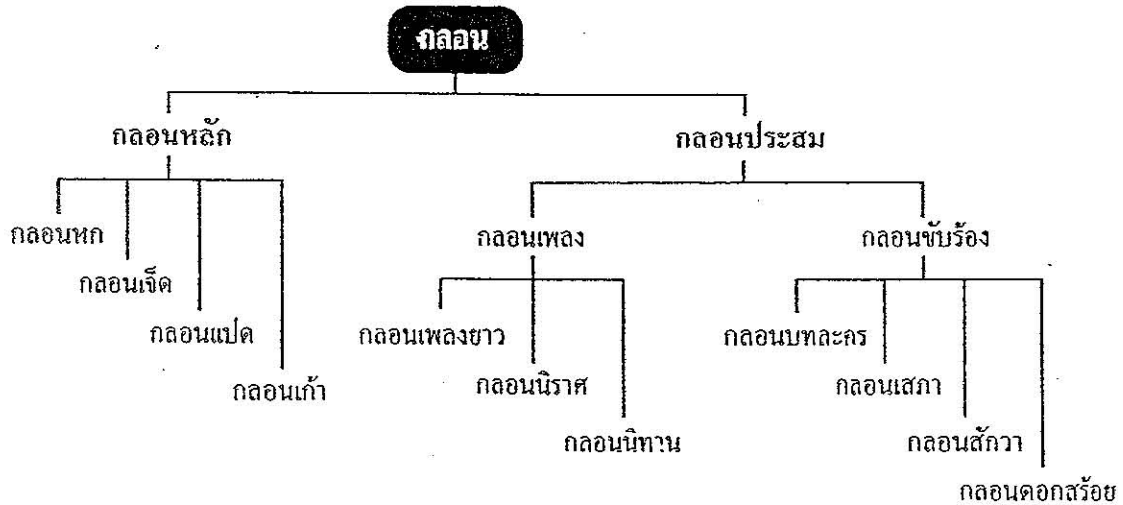
1. เปษณาทฉันท์
3. วสันตฉันท์

ก็คงมีเค้าจะเนานานถ้า
สมัครรักษานบธรรมนิยม”

2. มุทิกฉันท์
4. สัททวิภักติฉันท์

กลอน

ลักษณะบังคับเฉพาะของกลอน คือ บังคับเสียงวรรณยุกต์ทำวรรคทุกวรรค กลอนที่นักเรียนควรรู้จักมีดังนี้

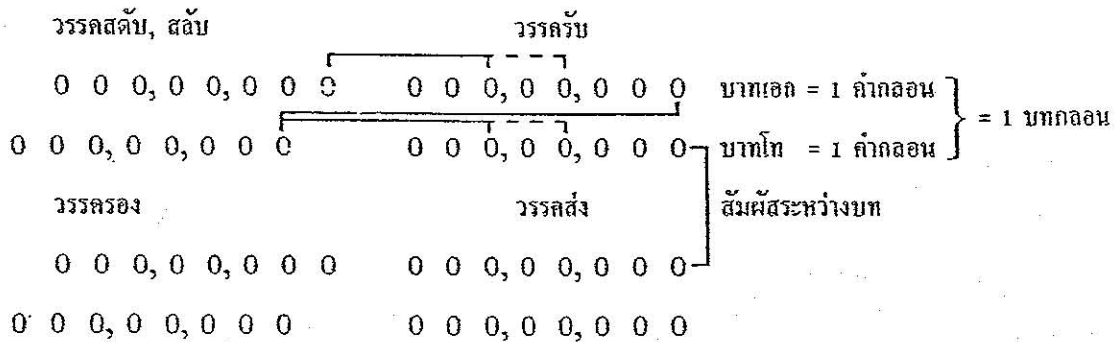

กลอนหลัก คือ กลอนที่จำนวนคำในทวิวรรคเท่ากัน

กลอนประสม คือ กลอนที่นำกลอนหลักมาแต่งประสมกันไป คือ วรรคหนึ่งมีได้ตั้งแต่ 6-9 คำ โดยใช้หลักว่า วรรคที่อยู่ใกล้กันในบทเดียวกันไม่ควรต่างกันเกิน 1 คำ มิฉะนั้นจะถือว่ามีความบกพร่องในการแต่งกลอน

กลอนที่ใช้แต่งในวรรณคดีวรรณกรรมต่างๆ เป็นกลอนประสม มีวรรคคืออยู่เพียงเรื่องเดียวที่แต่งเป็นกลอนหกทั้งเรื่อง คือ กนกนคร ของ น.ม.ส.

แผนผังกลอนสุภาพ

2. ร้อยกรองประเภทใดที่ไม่บังคับวรรคยุคค์เอก โท หรือคำเป็น คำตาย แต่ก็นิยมให้ใช้เสียวรรคยุคค์หรือคำเป็น คำตายในที่บางแห่ง

1. ร่าย 2. ฉันท์ 3. กาพย์ 4. กลอน

3. ข้อใดเมื่อนำมาเติมในช่องว่างที่เว้นไว้แล้วจะทำให้ผิดฉันทลักษณ์

“ชีวิต มีผิดคิดคนไหน
ชีพนี้มีกรรมรำไป ใครใครตามผลยาวนาน....”

1. วัน 2. ข้า 3. เน้น 4. แล้ว

2. กลอนเพลง แต่งขึ้นเพื่อให้อ่าน มีลักษณะดังนี้

2.1 ขึ้นต้นเรื่องด้วยวรรครับ จบด้วยคำว่า “เออ” กลอนบทแรกของกลอนเพลงจึงมีเพียง 3

วรรค

2.2 กลอนเพลงยาว เป็นจดหมายรักของหนุ่มสาวสมัยก่อน

2.3 กลอนนิราศ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินทางควบคู่ไปกับการพรรณานาอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องพลัดพรากจากนางผู้เป็นที่รัก

3. กลอนขับร้อง แต่งขึ้นเพื่อให้ขับร้อง มีลักษณะดังนี้

3.1 กลอนบทละคร มีคำขึ้นต้นว่า เมื่อนั้น , บัดนั้น หรือ มาจะกล่าวบทไป จำนวนคำในวรรคมีน้อย คือ 6 – 7 คำ

3.2 กลอนเสภา มีคำขึ้นต้นว่า ครานั้น , จะกล่าวฝ่าย , จะกล่าวถึง จำนวนคำในวรรคมีมาก คือ 8 – 9 คำ

3.3 กลอนสักวาและกลอนดอกสร้อย 1 บท มี 2 บทกลอน หรือ 4 คำกลอน หรือ 8 วรรค จบบทด้วยคำว่า “เออ” กลอนสักวาขึ้นต้นวรรคแรกด้วยคำว่า “สักวา” ส่วนกลอนดอกสร้อยวรรคแรกมี 4 คำ คำที่ 1 และ 3 ซ้ำกัน คำที่ 2 ใช้ “เออ” เช่น มาเอี่ยมาลี ถ้าวรรคแรกมี 2 คำ เช่น มาลี เรียกว่า ดอกสร้อยสวรรค์

ตัวอย่างข้อสอบ

1. สักวา 1 บทมีกี่คำกลอน

1. 2 คำกลอน 2. 3 คำกลอน 3. 4 คำกลอน 4. 5 คำกลอน

2. ข้อใดเป็นกลอน

1. ประวิติวิรูปบุรุษไซวี เตือนใจ เรานา
2. ขอกรประนอม เนื้อเกล้าบังคม บังคัลเคียมคัล
3. อันชาติใดไว้ช่างชำนานูศิลป์ เหมือนนารินไว้โรมประโลมสง่า
4. เมื่อนั้นพระองค์อรสะคราญ พจมานบ่เคลือบแผลง

3. ข้อความทั้งสี่วรรคต่อไปนี้นำมาเรียงวรรคใหม่ให้เป็นร้อยกรองได้ตามข้อใด

- ก. คนลาวคลั่งคลุกคตหมคค่า “คน” ข. คนสะปะคนสะปะคละกันอยู่
ค. คนค่อนคนคนแคะคนคนกับละ ง. คนขูดคนเค้นคั่งกันนั่งนุง
1. ก, ง, ข, ค 2. ข, ค, ก, ง 3. ค, ข, ง, ก 4. ง, ข, ค, ก

4. “ การจรรยาบรรณที่องถนนเวลานี้เหมือนกับมีการจลาจลสับสนยิ่งรุดทุกชนิดต่างพากันแย้งชิงแย้งกันวิ่งผิดช่องทางอย่างน่าอาย ” ข้อความข้างต้น ถ้าแบ่งวรรคให้ถูก จะได้คำประพันธ์ชนิดใด

1. กาวพยัสุรางคนางค์ 2. กาวพยัจบัง
3. กาวพยธานี 4. กลอน

5. ข้อใดเมื่อนำมาเติมในช่องว่างที่เว้นไว้จะทำให้เห็นว่า คำประพันธ์ที่กำหนดให้มีลักษณะพิเศษ

- “ เมื่อ ไม่รักอย่ารักอย่ารักกัน ไม่มีวันสักรวัน หวนไหว
เมื่อ ไม่รักอย่ารักรักทำไม รักให้ใจหมองใจโธระทม”

1. ที่ 2. จะ 3. กัน 4. วัน

6. ข้อใดเหมาะสมที่สุดที่จะเติมลงในช่องว่างที่กำหนดให้

- “ อันลูกค้ำวาณิชทั้งหลาย ก็ไปมาค้าขายทุกภาษา
สนุกสนานป่านเปรียบ เป็นมหานครศิเศษนัก”

1. เทวา 2. เมืองฟ้า 3. ธาตว 4. นครา